

Βαθιά η κρίση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Του **ΙΩΑΝΝΗ ΠΑΝΑΡΕΤΟΥ** *

Οι απαράδεκτα χαμηλές συντάξεις και οι χαμηλοί μισθοί είναι ο κύριος λόγος της αποχής των πανεπιστημιακών από τα διδακτικά τους καθήκοντα και της συνεχιζόμενης κοινωνικής έντασης.

Πιστεύω όμως ότι η κρίση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι βαθύτερη και η προαναφερθείσα αποχή των πανεπιστημιακών αποτελεί μια μόνο πλευρά της.

Οι χαμηλές συντάξεις και οι χαμηλοί μισθοί των πανεπιστημιακών είναι αποτέλεσμα μιας γενικότερης απαξίωσης του καθηγητή πανεπιστημίου που αποτελεί διεθνές φαινόμενο. Είναι πολλές οι αναπτυγμένες χώρες όπου καταξιωμένοι πανεπιστημιακοί καθηγητές αναζητούν άλλους τομείς δραστηριότητας, λόγω των χαμηλών αμοιβών και της κοινωνικής απαξίωσης του επαγγέλματός τους. Η Ελλάδα ήταν από τις χώρες που περιέβαλλε με ιδιαίτερη τιμή τους πανεπιστημιακούς. Δεν είναι τυχαίο ότι διαχρονικά στο Σύνταγμα οι πανεπιστημιακοί καθηγητές -μαζί με τους δικαστικούς- χαρακτηρίζονταν δημόσιοι λειτουργοί.

Δυστυχώς, και στη χώρα μας έχει αρχίσει η απαξίωση του λειτουργήματος του πανεπιστημιακού καθηγητή. Για την απαξίωση αυτήν ευθύνη έχουν και η Πολιτεία, με τους νόμους που έχει καθιερώσει -ιδιαίτερα αυτού του 1997 για την απασχόληση των καθηγητών- και οι ίδιοι οι καθηγητές, που πολλές φορές με τη συμπεριφορά τους αφήνουν περιθώρια για κάτι τέτοιο. Ευθύνη όμως έχουν και οι φοιτητές που, μέσω των συνδικαλιστικών τους οργάνων, διεκδικούν και επιτυγχάνουν "διευκολύνσεις" οι οποίες οδηγούν την πανεπιστημιακή εκπαίδευση σε ρυθμίσεις που υποβαθμίζουν τα πτυχία (π.χ. εξετάσεις χωρίς όριο, εγγραφή σε απεριόριστο αριθμό μαθημάτων, διαγραφή των αποτυχημένων προσπαθειών από τις επίσημες αναλυτικές βαθμολογίες κ.λπ.).

Η νομοθετική ρύθμιση του '97, με την οποία αυξήθηκαν οι μισθοί των πανεπιστημιακών, είχε μια εγγενή αδυναμία την οποία είχα επισημάνει από την πρώτη στιγμή. Πρακτικά, ουσιαστικά, τους πανεπιστημιακούς καθηγητές σε εξωπανεπιστημιακές απασχολήσεις κυρίως στον ιδιωτικό τομέα. Η ισοπεδωτική μισθολογική αντιμετώπιση των πανεπιστημιακών καθηγητών, ανεξάρτητα από τις δραστηριότητές τους, ήταν βέβαιο ότι θα οδηγούσε σε αδιέξοδο. Εστω όμως και αν αρθεί το σημερινό αδιέξοδο (κάτι που μπορεί να επιτευχθεί με επίκληση της κοινής λογικής), τα ουσιαστικά προβλήματα της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης στην Ελλάδα θα εξακολουθούν να υφίστανται. Η δημιουργία μεγάλου αριθμού νέων τμημάτων με αντικείμενα χωρίς

κάποιο ουσιαστικό ενδιαφέρον και σε γεωγραφικές περιοχές που δεν επιτρέπουν την ουσιαστική λειτουργία ενός πανεπιστημίου οδηγεί σε παραπέρα υποβάθμιση. Ταυτόχρονα, πλησιάζει η βέβαιη, κατά τη γνώμη μου, αναγνώριση των πτυχίων ξένων πανεπιστημίων που συνεργάζονται με Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών στην Ελλάδα. Δεν είναι τυχαίο ότι ήδη υπάρχουν ελληνόπουλα που, παρότι έχουν πετύχει σε μονάδες τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πανεπιστημίων ή ΤΕΙ, προτιμούν να εγγραφούν σε ιδιωτικές μονάδες που λειτουργούν στις μεγάλες πόλεις. Τα αντίστοιχα φαινόμενα που παρατηρούνται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και κυρίως στα λύκεια, οδηγούν στο θλιβερό συμπέρασμα της διαρκώς εντεινόμενης απαξίωσης της δημόσιας εκπαίδευσης. Η αντιστροφή της πορείας αυτής δεν είναι βέβαιη, αλλά είναι δυνατό να επιτευχθεί. Γι' αυτό και η λειτουργία ενός Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας, όπου τα προβλήματα αυτά μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο ενός συστηματικού και οργανωμένου κοινωνικού διαλόγου, είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση. Δυστυχώς, στη χώρα μας η λειτουργία του ΕΣΥΠ τερματίστηκε άδοξα με τροπολογία, μια βδομάδα πριν από τις εκλογές του 2000 και έκτοτε έχει ξεχαστεί.

*Ο κ. **ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ** είναι καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει διατελέσει γενικός γραμματέας του υπουργείου Παιδείας και πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας.